

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

Факультет гуманітарно-педагогічний

19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА**

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»

Спеціальність С4 «Психологія»

Освітня програма «Психологія» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробники: Міляєва В.Р., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни

Психологія лідерства - це міждисциплінарна галузь психологічної науки і практики, яка вивчає лідерство як багатопланове явище і спрямована на підвищення ефективності діяльності, оптимізацію взаємодії суб'єктів як між собою, так і з усіма зацікавленими сторонами, включаючи суспільство та лідерство в цілому.

Навчальна дисципліна орієнтована на оволодіння слухачами магістратури знаннями з теорії лідерства; дослідження поведінки особистості лідера при використанні матеріальних ресурсів та людського капіталу, формування та розвиток психологічної культури у побудові міжособистісних стосунків, які складаються в процесі взаємодії в організації; формування конструктивного підходу до оточуючих людей, колективів та груп з метою ефективного спілкування, співпраці та здійснення ефективного впливу. Пропонована програма навчального курсу « Психологія лідерства» зорієнтована на потреби сьогодення – оволодіння ефективними управлінськими технологіями на основі лідерського підходу, що є безумовною потребою та свідченням спеціальної (фахової) компетентності магістранта психолога.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	магістр	
Спеціальність	Психологія	
Освітня програма	Психологія	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	
Курс (рік підготовки)	1	
Семестр	1	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	23 год.	
Контроль (іспит)	7	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія лідерства» є формування психолого - педагогічних компетентностей магістрантів, що сприяють ефективному вирішенню професійних, наукових, дослідницьких завдань, особистісних проблем у діяльності лідера в організації, групі, суспільстві; забезпечення умов для засвоєння магістрантами навчальної програми на рівні обов'язкових вимог державних стандартів.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній діяльності.

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми в царині психологічної науки й практики.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності зі збереженням власної ідентичності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети

спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та/або практичної значущості, аналізувати його результати, робити коректні висновки та розробляти вагомі для науки й практики рекомендації на їх підґрунті, представляти результати власних досліджень науковій спільноті.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультативну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК6 Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

програмні результати навчальної дисципліни:

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН 5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН 6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН 8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПРН 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Модуль 3. Лідерство як основа ефективного управління в кризових умовах													
Тема 10. Психологічні аспекти підвищення ефективності діяльності керівника-лідера в умовах кризи.	10		2	2									
Тема 11. Психологічна допомога персоналу в організації .	11		2	2									
Тема 12. Психологічні механізми стабілізації психологічного клімату в умовах стресу та небезпеки.	12		2	2									
Тема 13. Лідерська взаємодія як передумова командної роботи.	13		2	2									
Тема 14. Функції лідера команди.	14		2	2									
Тема 15. Ефективність та конкурентноздатність як прояви лідерства організації.	15		2	2									
Разом за модулем 3	6		12	12									

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Визначення поняття, предмет та завдання психології лідерства. Сутність та особливості лідерства як концептуального підходу.	2
2.	Лідерські інструменти підвищення ефективності персоналу - стимулювання і формування сталих мотивів.	4
3.	Особливості лідерського підходу у спілкуванні: емпатія, ННК, взаємодія і взаєморозуміння.	4
4.	Способи і засоби розв'язання конфліктів. Процедури примирення .	4
5.	Роль психокорекції поведінки в створенні позитивного психологічного клімату в організації.	4
6.	Психологічний імідж організації. Психологічні аспекти забезпечення ефективної розбудови образу організації на основі лідерства.	4
7.	Психологічна допомога в плануванні реалізації ефективної кар'єри сучасного лідера.	4
8.	Професійно-психологічний тренінг як форма навчання лідерському підходу в управлінні персоналом.	4

	ВСЬОГО	30
--	---------------	-----------

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Психологія лідерства: предмет, завдання, методи, місце в системі наук, історія становлення. Методи психології лідерства.	2
2.	Тема 2. Аналіз психологічних аспектів лідерства як діяльності.	2
3.	Тема 3. Суть та особливості психологічних аспектів проблеми лідерства, соціальної відповідальності та етики.	2
4.	Тема 4. Діагностика професійної придатності та психологічних проблем лідерства в управлінні.	2
5.	Тема 5. Психологічна готовність керівника-лідера до управління в різних галузях (освіти, економіці, виробництві, політиці тощо).	2
6.	Тема 6. Роль та значення професійного спілкування та прогнозування в діяльності керівника-лідера.	2
7.	Тема 7. Визначення психологічних аспектів підвищення ефективності діяльності керівника-лідера.	2
8.	Тема 8. Особливості надання психологічної допомоги персоналу в організації.	2
9.	Тема 9. Фактори організаційного розвитку в умовах лідерської концепції управління.	2
10.	Тема 10. Лідерство як психологічний фактор ефективності та конкурентоздатності сучасних організацій. Психологічні механізми та методи створення і просування бренду.	2
11.	Тема 11. Шляхи формування психологічного іміджу сучасних організацій.	2
12.	Тема 12. Психологічні аспекти відбору, добору та розстановки кадрів в організаціях; підготовка кадрів та мотивація роботи персоналу.	2
13.	Тема 13. Шляхи та методи формування конкурентоздатної команди.	2
14.	Тема 14. Профілактика та подолання комунікаційних бар'єрів в організації на основі «м'якого лідерства».	2
15.	Тема 15. Формування взаємодії та взаєморозуміння в системі лідерського спілкування. Запобігання та розв'язання організаційних конфліктів з використанням ННК, емпатії.	2
	ВСЬОГО	30

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Психологія лідерства як галузь знань. Методологія лідерсько підходу у діяльності.	10
2.	Ментальне здоров'я та психологія кризи як інструменти психолого-педагогічної стабілізації в кризових умовах.	17

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне та письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт.

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод проєктного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1 Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Психологія лідерства -теорія і практика		
Практична робота 1. Психологія лідерства: предмет, завдання, методи, місце в системі наук, історія становлення	визначати та аналізувати основні поняття, принципи й закономірності психології лідерства.	7
Практична робота 2. Аналіз психологічних аспектів лідерства як діяльності.	аналізувати основні підходи видатних українських та європейських дослідників до формування теорії лідерства як діяльності; знати історичний контекст розвитку наукових ідей лідерського підходу в суспільній організації.	7
Практична робота 3. Суть та особливості психологічних аспектів проблеми лідерства, соціальної відповідальності та етики.	аналізувати особливості різних підходів до формування лідерського середовища в організації; усвідомлювати специфіку соціальної відповідальності; можливості організації інтерактивної взаємодії на основі етики.	7
Практична робота 4. Діагностика професійної придатності та психологічних проблем лідерства в управлінні.	знати методи і методики діагностики професійної придатності до управління на основі лідерства; визначати психологічні інструменти розвитку спроможності людини до саморозвитку й саморегуляції.	7
Практична робота 5. Психологічна готовність керівника-лідера до управління в різних галузях (освіти, економіці, виробництві, політиці тощо).	розрізняти стилі особистісної поведінки лідера, які придатні до управління в різних галузях (освіти, економіці, виробництві, політиці тощо); мати орієнтацію на відповідні форми мислення, способи діяльності; розуміти вплив на ефективність процесів розвитку лідерства у людини.	7
Практична робота 6. Роль та значення професійного спілкування та прогнозування в діяльності керівника-лідера.	аналізувати фактори ефективності професійного спілкування, розрізняти форми і способи спілкування, усвідомлювати роль та значення прогнозування в діяльності керівника-лідера.	7
Практична робота 7. Визначення психологічних аспектів підвищення ефективності діяльності керівника-лідера.	володіти інформацією про психологічні чинники впливу на підвищення ефективності групової взаємодії, мотивації, саморегуляції та саморозвитку персоналу в організації.	8
Самостійна робота 1.	пояснювати зміст і завдання психології лідерства, характеризувати особливості діяльності керівника	20

	– лідера; обирати відповідні методи та методики для діагностики лідерства.	
Модульна контрольна робота 1.	демонструвати засвоєння теоретичних знань про предмет, завдання та методи психології лідерства, виявити розуміння особливостей функціонування лідерської платформи в управлінні, а також показати здатність аналізувати різні психологічні підходи в діяльності лідера.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Лідерство як основа ефективного управління в кризових умовах		
Практична робота 8. Особливості надання психологічної допомоги персоналу в організації.	порівнювати основні теорії психологічної допомоги персоналу; застосовувати систему мотивації та розробляти рекомендації щодо підвищення мотивації персоналу у різних організаційних умовах.	8
Практична робота 9. Фактори організаційного розвитку в умовах лідерської концепції управління.	визначати основні фактори розвитку організації; вміти запроваджувати лідерські функції; розуміти проблематику реалізації нововведень .	6
Практична робота 10. Лідерство як психологічний фактор ефективності та конкурентоздатності сучасних організацій. Психологічні механізми та методи створення і просування бренду.	констатувати лідерство як психологічний фактор ефективності комунікації, розвитку, управління; визначати психологічні фактори конкурентоздатності сучасних організацій; знати і вміти використовувати психологічні механізми та методи створення і просування бренду.	6
Практична робота 11. Шляхи формування психологічного іміджу сучасних організацій.	розуміти можливості та шляхи формування психологічного іміджу сучасних організацій; володіти знаннями про етапи його формування; виділяти важливі складові позитивного образу організації.	6
Практична робота 12. Психологічні аспекти відбору, добору та розстановки кадрів в організаціях; підготовка кадрів та мотивація роботи персоналу.	просувати поетапні підходи у реалізації кадрового процесу: психологічні аспекти відбору, добору та розстановки кадрів в організаціях; порівнювати різні системи підготовки кадрів; бути готовими до запровадження психологічних знань у стратегію мотивації персоналу.	6
Практична робота 13. Шляхи та методи формування конкурентоздатної команди.	аналізувати шляхи та методи формування конкурентоздатної команди; виділяти психологічні інструменти розвитку командної взаємодії.	6
Практична робота 14. Профілактика та подолання комунікаційних бар'єрів в організації на основі «м'якого лідерства».	розробляти програми та окремі модулі психологічних тренінгів щодо профілактика та подолання комунікаційних бар'єрів в організації.	6
Практична робота 15. Формування взаємодії та взаєморозуміння в системі лідерського спілкування. Запобігання та розв'язання організаційних конфліктів з використанням ННК, емпатії.	Демонструвати здатність до використання психологічних засобів формування взаємодії та взаєморозуміння в системі лідерського спілкування; порівнювати різні підходи запобігання та розв'язання організаційних конфліктів та обирати найефективніші.	6

Самостійна робота 2.	аналізувати можливі лідерські підходи в управлінні; усвідомлювати вплив ментального здоров'я на ефективність діяльності людини; застосовувати відповідні методи для покращення комунікації в професійному середовищі.	20
Модульна контрольна робота 2.	демонструвати знання основ ментального здоров'я та благополуччя особистості в середовищі з елементами невизначеності, стресу, уміння аналізувати та застосовувати механізми підвищення довіри в комунікації, мотивації людей на основі лідерства в професійному середовищі.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проєкт/робота (за наявності)		100

8.2 Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3 Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Бажанюк В. С. Дослідження лідерської обдарованості у студентів університету. Київ, 2020. 561 с.
2. Буняк Н. А. Загальна психологія: лекції. Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 300 с.
3. Блейк С. Використання досягнень нейропсихології у педагогіці. США, 2017. С. 85 – 90.
4. Бодров В. А. Інформаційний стрес. Київ, 2020. 352 с.
5. Бойко О. В. Становлення та розвиток поняття "здоровий спосіб життя». Київ, 2020. С. 117-124.
6. Бургін М. С. Соціальна активність людини як прояв її життєвої позиції. Київ, 1992. С. 38–44.
7. Бутківська Т. В. Проблема цінностей у соціалізації особистості. Київ, 2018. 45 с.
8. Весельська А. Л. Гендерний аспект лідерства. Київ, 2014. 24 с.
9. Волошок О. В. Особистісні чинники тривожності студентської молоді. Одеса, 2020. 484 с.
10. Гуменюк О. Концепції психологічного впливу в сучасній психології. Київ, 2013. С. 38–87.
11. Гуменюк О. Є. Маніпуляція як різновид психологічного впливу. Київ, 2013. С. 23–26.
12. Гріневич І. І. Сутність здорового способу життя: історичноСергеева Л. М., Кондратьєва В. П., Хромей М. Я. Лідерство: навч. посібн. / за наук. ред. Л. М. Сергеевої. – Івано Франківськ. «Лілея НВ». 2015. – 296 с.
13. Міляєва В.Р., Пристай О.В. Психологічні особливості управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в умовах освітніх реформ. Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка. 2019. Том 1. №31. С.60-65. ISSN 2311-2409 (Print), ISSN 2412-2009 (Online). DOI <https://doi.org/10.28925/2311-2409>. Психологічні особливості управлінської компетентності керівників закладів загальної середньої освіти в умовах освітніх реформ | Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка. (kubg.edu.ua)
14. Міляєва В.Р., Пристай О.В. Психологічний аспект аналізу лідерських стратегій поведінки керівників закладів загальної середньої освіти у кризовій ситуації. Організаційна психологія. Економічна психологія. 2022. Том 3-4. № 27. С. 103-112. ISSN 2411-3190. DOI <https://doi.org/10.31108/2.2022.3.27.10> <http://orgpsy-journal.in.ua/index.php/ojep/article/view/366>
15. Miliaieva V., Prystai O., Breus Y., Bilyk K., Lunov V. The power of empathy in the work of heads of general secondary education institutions. Journal of Positive Psychology and Wellbeing. 2021. Том 5. № 4. С. 1837–1847. ISSN: 2587-0130. <https://journalppw.com/index.php/jppw/article/view/727>
16. Освітнє лідерство: від теорії до практики : монографія / авт. кол. ; за наук. ред. В. Р. Міляєвої ; Київський університет імені Бориса Грінченка [Електронне видання]. – Київ ;Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2021. – 296 с. – URL:<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/36659>. ISBN 978-617-7643-90-5